

ยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ

EFFECTIVE STRATEGIES FOR ADMINISTRATION OF BASIC EDUCATION INSTITUTIONS

17

รุ่งลาวรรณ ครองยุติ*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จินฉัตร ปะโคทั้ง**

ดร.พงษ์ธร สิงห์พันธ์**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของการบริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ 2) สร้างยุทธศาสตร์และสร้างคู่มือยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ 3) ตรวจสอบและประเมินยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ และ 4) การประเมินยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ โดยมีขั้นตอนดำเนินการวิจัย 4 ระยะ ดังนี้ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ โดยใช้แบบวิเคราะห์เอกสาร แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบประชุมสนทนากลุ่ม แบบสังเคราะห์เอกสาร 2) การสร้างยุทธศาสตร์และสร้างคู่มือยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ การประเมินยุทธศาสตร์และคู่มือยุทธศาสตร์ในขั้นตอนทำโดยการจัดประชุมสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 คน 3) การตรวจสอบและประเมินยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ โดยการตรวจสอบความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของร่างยุทธศาสตร์จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 21 คน และ 4) การประเมินยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ โดยการประเมิน ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ จากการประชุมสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 30 คน การตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อมูลใช้เทคนิค การตรวจสอบคุณภาพข้อมูลแบบสามเเล้ว ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. จากข้อมูลพื้นฐานของการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ พบว่า กฎหมายที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาให้พัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยมียุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนไปสู่ความสำเร็จที่มีองค์ประกอบของยุทธศาสตร์ ดังนี้ 1) วิสัยทัศน์ 2) พันธกิจ 3) เป้าประสงค์ 4) วัตถุประสงค์ 5) ประเด็นยุทธศาสตร์ 6) ยุทธศาสตร์ 7) ตัวชี้วัด และ 8) แนวดำเนินการในการดำเนินงานให้บรรลุความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพของสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) ความเป็นผู้บริหารมืออาชีพ 2) การมีวิสัยทัศน์ 3) ความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 4) การประกันคุณภาพการศึกษา 5) สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 6) เน้นการเรียนการสอน 7) พัฒนาครู และ 8) พัฒนาคณาจารย์ผู้เรียนให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง คนดี มีความสุข

* นักศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

** คณะบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

2. ด้านยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผลที่สร้างขึ้นมีองค์ประกอบยุทธศาสตร์ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ วัตถุประสงค์ ประเด็นยุทธศาสตร์ ยุทธศาสตร์ ตัวชี้วัด และแนวดำเนินการโดยมีประเด็นยุทธศาสตร์ 7 ประเด็น คือ 1) การบริหารและจัดการศึกษาอย่างมีอาชีพ ประกอบด้วย 7 แนวดำเนินการ 3 ตัวชี้วัด 2) การมีส่วนร่วมของชุมชนและการสร้างภาคีเครือข่าย ประกอบด้วย 6 แนวดำเนินการ 3 ตัวชี้วัด 3) การพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา ประกอบด้วย 7 แนวดำเนินการ 3 ตัวชี้วัด 4) การยกระดับคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา ประกอบด้วย 6 แนวดำเนินการ 3 ตัวชี้วัด 5) ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่วิถีชีวิต ประกอบด้วย 5 แนวดำเนินการ 3 ตัวชี้วัด 6) สร้างโอกาสทางการศึกษาประกอบด้วย 6 แนวดำเนินการ 3 ตัวชี้วัด และ 7) พัฒนาแหล่งเรียนรู้ และเทคโนโลยีการจัดการเรียนรู้เตรียมความพร้อมสู่อาเซียน ประกอบด้วย 6 แนวดำเนินการ 3 ตัวชี้วัด

3. การตรวจสอบและประเมินยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผล มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

4. การประเมินยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผล ทั้ง 7 ยุทธศาสตร์ มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ABSTRACT

The purposes of this research were to 1) investigate basic information of the effective administration of basic educational institution, 2) create strategies for effectively administering basic educational institution and a manual, 3) examine the constructed strategies, and 4) evaluate the constructed strategies. The research was conducted in 4 phases. 1) Investigating the basic information of the effective administration of basic educational institutions was done by using a documentary analysis, an in-depth interview, a focus-group discussion, and a documentary synthesis. 2) Creating the strategies and a strategy manual. An initial examination of the strategies and a strategy manual was done by a focus-group discussion of 12 experts. 3) Checking and evaluating the constructed strategies in terms of the suitability and possibility of the created strategies was conducted by 21 experts. 4) Evaluating the suitability, possibility, and utility of created strategies was operated by 30 experts through a connoisseur meeting. The examination of the validity of the collected data was done through a triangular method. Means and standard deviation were employed in analyzing quantitative collected data and a content analysis in analyzing qualitative ones.

The research findings were as follows:

1. From the investigation of the basic information of the effective administration of basic educational institutions it was found that laws involving educational administration for continuous development were keys to the administration. The strategies contributing to the success of effective administration included 1) Vision, 2) Missions, 3) Goals, 4) Objectives, 5) Strategic focuses, 6) Strategies, 7) Indicators, and 8) Operational means. In administering institutions for efficiency, several attributes were needed as follows: 1) professionalism, 2) being visionary, 3) participation of the involved bodies, 4) educational quality assurance, 5) learning supporting environments, 6) instructional focus, 7) teacher development, and 8) student development to be intelligent, good, and happy

2. The constructed strategies consisted of components namely vision, missions, goals, objectives, strategies, and operational means. Seven strategies included 1) Professional administration, 2) Community participation and network creation, 3) Development of teachers and personnel, 4) Improvement of educational quality according to educational standards, 5) Implantation of morality and application of the Sufficiency Economy Philosophy to life, 6) Creation of educational opportunities, and 7) Development of learning sources and technology. Learning and preparing for entering ASEAN community consisted of 6 means and 3 indicators.

3. The examination of the drafted strategies showed the overall highest level of their suitability, possibility, and utility. The examination of seven strategies yielded the highest level of their suitability, possibility, and utility.

4. The examination of the strategies showed the overall highest level of their suitability, possibility, and utility. The examination of seven strategies yielded the highest level of their suitability, possibility, and utility.

บทนำ

ปัจจุบันโลกมีความเจริญก้าวหน้าและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอันเป็นผลสืบเนื่องจากการใช้เทคโนโลยีที่เชื่อมโยงข้อมูลต่างๆ ของทุกภูมิภาคของโลกเข้าด้วยกันกระแสการปรับเปลี่ยนทางสังคมที่เกิดขึ้นในศตวรรษ ที่ 21 ส่งผลต่อวิถีการดำรงชีพของสังคมอย่างทั่วถึง จึงต้องมีความตื่นตัวและเตรียมพร้อมในการเปลี่ยนแปลงเพื่อเตรียมความพร้อมให้มีทักษะสำหรับการดำรงชีวิตในโลกปัจจุบัน ส่งผลให้การบริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบันจำเป็นต้องเปลี่ยนให้ทันการเปลี่ยนแปลงตลอดจนการเตรียมความพร้อมด้านต่างๆ ที่เป็นปัจจัยสนับสนุนที่จะทำให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ สถานศึกษาต้องกำหนดยุทธศาสตร์ในการบริหารสถานศึกษาให้มีความพร้อมในทุกด้าน โดยเน้นการบริหารสถานศึกษาที่มีองค์ความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญและสมรรถนะที่เกิดกับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียน เก่ง ดี มีความสุข และใช้ทักษะจากการเรียนรู้มาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตที่อยู่สังคมแห่งการเปลี่ยนแปลง

กระทรวงศึกษาธิการได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการศึกษาของไทย พบว่า มีปัจจัย 6 ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา คือ 1) การพัฒนาคุณภาพด้านผู้เรียน 2) การพัฒนาคุณภาพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา 3) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา 4) การจัดระบบการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา 5) การสร้างความเข้มแข็งของสถานศึกษา 6)การมีส่วนร่วมของเอกชน ชุมชน ท้องถิ่น (ธีรวุฒิ พุทธการี. 2551 : 1) และผลการประเมินภาพรวมการจัดการศึกษาของแต่ละประเทศของที่ประชุมเวทีเศรษฐกิจโลก หรือ WEF (World Economic Forum) ซึ่งได้สรุปการจัดอันดับคุณภาพการศึกษาของประเทศในกลุ่มอาเซียน โดยประเทศไทยอยู่อันดับที่ 8 บ่งบอกถึงการศึกษาของไทยกำลังตกต่ำและคุณภาพถดถอยลง ปัญหาของการศึกษาจึงยังคงต้องมีการพัฒนาให้มากยิ่งขึ้นเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของคนไทยต่อไป (นภดล กรรณิกา. 2556 : 1)

ยุทธศาสตร์เป็นเสมือนตัวขับเคลื่อนที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จของการดำเนินการ ให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ สถานศึกษาสามารถใช้ยุทธศาสตร์ที่กำหนดขึ้นขับเคลื่อนสถานศึกษาไปสู่ความเป็นรูปธรรม สถานศึกษาจำเป็นต้องมียุทธศาสตร์ในการดำเนินงานที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ ดังนี้ 1) ยุทธศาสตร์ภาวะผู้นำของผู้บริหาร 2) ยุทธศาสตร์การทำงานเป็นทีม 3) ยุทธศาสตร์การสร้างภาพลักษณ์และความรู้ความเข้าใจ 4) ยุทธศาสตร์การกำหนดผู้รับผิดชอบ 5) ยุทธศาสตร์การวางแผนและการกำกับดูแล และ 6) ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมและการปรึกษาหารือกับผู้เกี่ยวข้อง เพื่อช่วยกันพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ เพื่อให้สถานศึกษาได้การกำหนดทิศทางขององค์การประกอบด้วยส่วนต่างๆ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 53-55)

จากปัญหาและปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาดังกล่าวผู้วิจัยในฐานะเป็นบุคลากรทางการศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัย เรื่อง ยุทธศาสตร์การบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผล ซึ่งผู้วิจัยมีความคาดหวังว่าการวิจัยจะได้ยุทธศาสตร์ที่จะเป็นตัวขับเคลื่อนที่สำคัญของสถานศึกษาให้สามารถดำเนินงานตามแผนเพื่อดำเนินงานให้สถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จและมีพัฒนาคุณภาพการศึกษาในอนาคตข้างหน้า เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องได้ศึกษาและนำยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผล เป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ให้เกิดความสำเร็จต่อสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลต่อไป

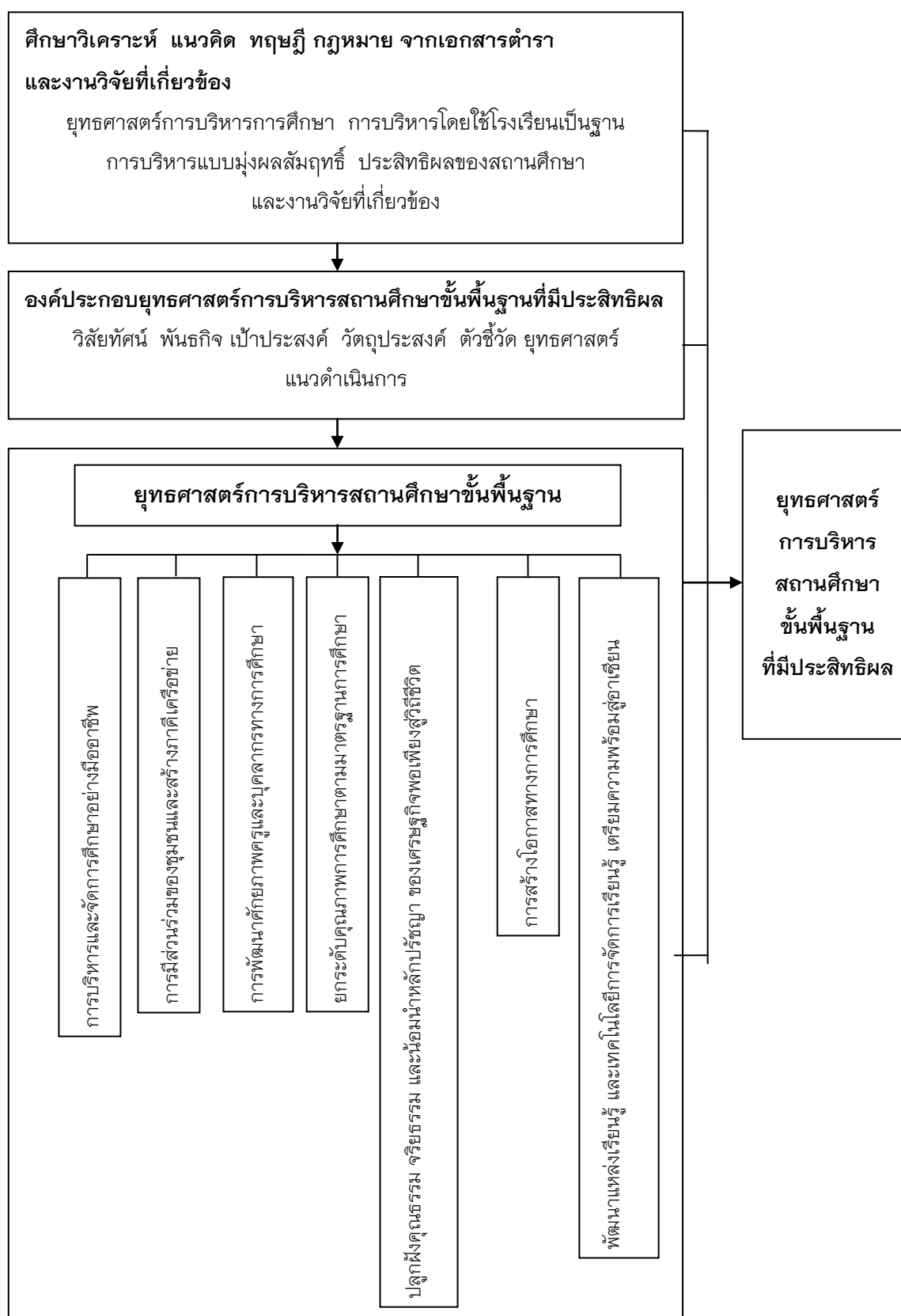
ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผล
2. เพื่อสร้างยุทธศาสตร์และสร้างคู่มือยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีประสิทธิผล
3. เพื่อตรวจสอบและประเมินยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีประสิทธิผล
4. เพื่อประเมินยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบในการวิจัยจากองค์ความรู้ในเรื่องยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผล ซึ่งมีกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปสาระสำคัญที่นำมาใช้ในการกำหนด เป็นกรอบยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผล ดังภาพประกอบที่ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย

ในการศึกษายุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผล ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มเป้าหมายโดยใช้เกณฑ์ที่กำหนดเป็นสถานศึกษากลุ่มเป้าหมาย 3 เกณฑ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้ 1) เป็นสถานศึกษาที่ได้รับรางวัลโรงเรียนพระราชทานระหว่างปี 2550– 2554 2) เป็นสถานศึกษาที่ได้รับรางวัลโรงเรียนต้นแบบประจำตำบล 3) เป็นสถานศึกษาที่ผ่านการประเมินจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาขององค์การมหาชน(สมศ.) รอบที่ 3 โดยผู้วิจัยเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 54 คน ดังนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน โดยสัมภาษณ์เชิงลึก 2) หัวหน้างานบริหาร 4 ฝ่าย จำนวน 12 คน โดยการจัดประชุมสนทนากลุ่ม และ 3) คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 39 คน โดยการจัดประชุมสนทนากลุ่ม จากสถานศึกษากลุ่มเป้าหมาย จำนวน 3 แห่ง ดังต่อไปนี้

1) โรงเรียนสัมปอญพิทยาคม อำเภอราษีไศล จังหวัดศรีสะเกษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 ซึ่งเป็นสถานศึกษาที่ได้รับรางวัลโรงเรียนต้นแบบ โครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนในฝัน ปี พ.ศ. 2551 และเป็นสถานศึกษาที่ได้รับรางวัลโรงเรียนได้รับรางวัลพระราชทานมัธยมศึกษา ขนาดกลาง ปี พ.ศ. 2553 1) ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย 1) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน 2) หัวหน้างานบริหาร 4 ฝ่าย จำนวน 4 คน และ 3) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 15 คน

2) โรงเรียนบ้านคูเมือง (อ่อนอนุเคราะห์) อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 เป็นสถานศึกษาที่ได้รับรางวัลโรงเรียนได้รับรางวัลพระราชทานประถมศึกษา ขนาดกลาง ปี พ.ศ. 2548 และเป็นสถานศึกษาที่ได้รับรางวัลโรงเรียนได้รับรางวัลพระราชทานมัธยมศึกษา ขนาดกลาง ปี พ.ศ. 2550 1) ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย 1) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน 2) หัวหน้างานบริหาร 4 ฝ่าย จำนวน 4 คน และ 3) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 15 คน

3) โรงเรียนบ้านโนนจิก อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 เป็นสถานศึกษาที่ได้รับรางวัลโรงเรียนพระราชทานโรงเรียนประถมศึกษา ขนาดเล็ก ปี พ.ศ. 2553 และได้รับคัดเลือกเป็นโรงเรียนดีประจำตำบล ปี พ.ศ. 2553 ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย 1) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน 2) หัวหน้างานบริหาร 4 ฝ่าย จำนวน 4 คน และ 3) คณะกรรมการสถานศึกษาสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 9 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานของยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหาร แบบประชุมสนทนากลุ่มหัวหน้างานบริหาร 4 ฝ่าย แบบประชุมสนทนากลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เกี่ยวกับยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผล ซึ่งประกอบด้วย เนื้อหา 2 ตอน คือ 1) เป็นข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผล และ 2) เป็นข้อมูลเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผล

ระยะที่ 2 การสร้างยุทธศาสตร์และสร้างคู่มือยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม โดยการจัดประชุมสนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 12 คน ซึ่งผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ ด้านการกำหนดยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผล กลุ่มนักวิชาการ ด้านการบริหารการศึกษา และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ด้านการวิจัยและประเมินผล จำนวน 12 คน

ระยะที่ 3 การตรวจสอบและประเมินยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม การวิจัยในระยะที่ 3 เป็นการตรวจสอบและประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์และคู่มือยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผล ในระยะที่ 2 มาทำตรวจสอบและประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ ของยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผล โดยการส่งแบบประเมิน เพื่อสอบถามความคิดเห็นและการวิพากษ์ วิจารณ์จากกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 21 คน เพื่อให้ได้ยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผลที่มีความเหมาะสมและความเป็นไปในการนำไปสู่การปฏิบัติและนำเสนอและประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผล

ระยะที่ 4 ประเมินยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม การวิจัยในระยะที่ 4 เป็นนำผลการประเมินของยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผลในระยะที่ 3 มาทำการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของยุทธศาสตร์ การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผลโดยการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อสอบถามความคิดเห็นและการวิพากษ์ วิจารณ์จากกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 30 คน เพื่อให้ได้ยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีประสิทธิผล ที่มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ในการนำไปสู่การปฏิบัติ และนำเสนอยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผลต่อไป

วิธีรวบรวมข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. ผู้วิจัยขอหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี เพื่อขออนุญาตสถานที่ โรงเรียนสัมปอญพิทยาคม จังหวัดศรีสะเกษ โรงเรียนบ้านคูเมือง (อ่อนนุเคราะห์ จังหวัดอุบลราชธานี โรงเรียนบ้านโนนจิก จังหวัดอุบลราชธานี เก็บรวบรวมข้อมูล
2. ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลโดยผู้วิจัยลงพื้นที่ โรงเรียนสัมปอญพิทยาคม จังหวัดศรีสะเกษ โรงเรียนบ้านคูเมือง (อ่อนนุเคราะห์ จังหวัดอุบลราชธานี โรงเรียนบ้านโนนจิก จังหวัดอุบลราชธานี เก็บข้อมูลโดยสัมภาษณ์เชิงลึก จัดสนทนากลุ่มหัวหน้าบริหารสถานศึกษา จัดสนทนากลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษา ตามแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม
3. เก็บรวบรวมข้อมูล ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล และนำไปวิเคราะห์ ทางสถิติต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานของการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) ผู้บริหารสถานศึกษา แบบประชุมสนทนากลุ่มหัวหน้างานบริหาร 4 ฝ่าย และแบบประชุมสนทนากลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สัมภาษณ์มาถอด จากนั้นตรวจสอบความสมบูรณ์และประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็น ของผู้บริหารการบริหารสถานศึกษา หัวหน้างานบริหาร 4 ฝ่าย และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผล

ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผล ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จำแนกเป็นหมวดหมู่ แยกประเด็น สังเคราะห์และสรุปสาระสำคัญตามประเด็นเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการร่างยุทธศาสตร์และร่างคู่มือยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผลต่อไป

ระยะที่ 2 การสร้างยุทธศาสตร์และสร้างคู่มือยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ วิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการโดยนำแบบประเมินที่ได้มาจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 ฉบับ คิดเป็น ร้อยละ 100 มาตรวจสอบความสมบูรณ์ประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความ เหมาะสม และความเป็นไปได้ ของร่างยุทธศาสตร์และร่างคู่มือยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (μ) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) แล้วนำไปเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ระยะที่ 3 การตรวจสอบและประเมินยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1) ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบประเมิน ผู้วิจัยดำเนินการโดยตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล จากนั้นประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ของ ยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพตามด้านต่างๆ ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (μ) และค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (σ) โดยกำหนดค่าคะแนนของคำตอบ

2) ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยดำเนินการประมวลผลและวิเคราะห์ ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสรุปสาระสำคัญที่ได้จากประเด็นการประเมิน

ระยะที่ 4 ประเมินยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1) ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการโดยตรวจสอบความสมบูรณ์ ของข้อมูล จากนั้นประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความ เป็นประโยชน์ของยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ ตามด้านต่างๆ ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (μ) และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) โดยกำหนดค่าคะแนนของคำตอบ

2) ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากแบบบันทึกการประชุมสนทนากลุ่ม และส่วนความคิดเห็น และ ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยดำเนินการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสรุปสาระสำคัญที่ได้จากประเด็นการประชุมสนทนากลุ่ม

สรุปผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การบริหารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มี ประสิทธิภาพ ซึ่งผ่านกระบวนการตรวจสอบและประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ จาก ผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ความอนุเคราะห์ ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ แล้วกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ การบริหารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยออกเป็น 4 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 เป็นผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีประสิทธิภาพ แบ่ง การศึกษาออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ผลจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ และผลการศึกษาและ วิเคราะห์ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี กฎหมาย จากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า สภาพปัญหาการศึกษาไทยมีการพัฒนาที่น้อยลงซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดังนี้ 1) **บุคลากรทางการ**

ศึกษา 2) ครูผู้สอน 3) หลักสูตร 4) ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน 5) ด้านนโยบายทางการศึกษา ดังนั้นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 กำหนดให้มีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 เพื่อสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการจัดการบริหารการศึกษาที่ส่งเสริมให้มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนทั้งประเทศได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกันและให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจให้เขตพื้นที่การศึกษากำกับดูแลมาตรฐานการจัดการศึกษาที่เป็นไปตามที่รัฐกำหนดเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นคน เก่ง ดี มีความสุข

ขั้นตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบประสิทธิผลของสถานศึกษา พบว่ามีองค์ประกอบประสิทธิผลของสถานศึกษา ดังนี้ 1) ความเป็นผู้บริหารมืออาชีพ 2) การมีวิสัยทัศน์และมีเป้าหมายร่วมกัน ความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 3) การประกันคุณภาพ 4) สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 5) เน้นการเรียนการสอน 6) พัฒนาครู 7) คุณภาพผู้เรียน ซึ่งองค์ประกอบแต่ละตัวที่เป็นตัวขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ความสำเร็จ ขั้นตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่ามีองค์ประกอบของยุทธศาสตร์ ดังนี้ 1) วิสัยทัศน์ 2) พันธกิจ 3) เป้าประสงค์ 4) ยุทธศาสตร์ 5) วัตถุประสงค์ 6) เป้าหมาย 7) ตัวชี้วัด และ 8) แนวทางดำเนินการ

ระยะที่ 2 ผลการสร้างยุทธศาสตร์และสร้างคู่มือยุทธศาสตร์ยุทธศาสตร์การบริหารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผล แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผลที่สร้างขึ้นมีองค์ประกอบยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ วัตถุประสงค์ ประเด็นยุทธศาสตร์ ยุทธศาสตร์ ตัวชี้วัด และแนวทางการดำเนินการโดยมีประเด็นยุทธศาสตร์ 7 ประเด็น คือ 1) การบริหารและจัดการศึกษาอย่างมืออาชีพ ประกอบด้วย 7 แนวทางการดำเนินการ 3 ตัวชี้วัด 2) การมีส่วนร่วมของชุมชนและการสร้างภาคีเครือข่าย ประกอบด้วย 6 แนวทางการดำเนินการ 3 ตัวชี้วัด 3) การพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา ประกอบด้วย 7 แนวทางการดำเนินการ 3 ตัวชี้วัด 4) การยกระดับคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา ประกอบด้วย 6 แนวทางการดำเนินการ 3 ตัวชี้วัด 5) ปลุกฝังคุณธรรม จริยธรรมและน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่วิถีชีวิต ประกอบด้วย 5 แนวทางการดำเนินการ 3 ตัวชี้วัด 6) สร้างโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วย 6 แนวทางการดำเนินการ 3 ตัวชี้วัด และ 7) พัฒนาแหล่งเรียนรู้ และเทคโนโลยีการจัดการเรียนรู้เตรียมความพร้อมสู่อาเซียน ประกอบด้วย 6 แนวทางการดำเนินการ 3 ตัวชี้วัด

ขั้นตอนที่ 2 ประเมินยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และคู่มือยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผลมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ประเมินโดยการจัดประชุมสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 คน

ขั้นตอนที่ 3 ปรับปรุงและแก้ไขยุทธศาสตร์และคู่มือยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผล พบว่ามียุทธศาสตร์ 7 ยุทธศาสตร์ ดังนี้ 1) บริหารและจัดการศึกษาอย่างมืออาชีพ 2) มีส่วนร่วมของชุมชน 3) พัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา 4) ยกระดับคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา 5) ปลุกฝังคุณธรรม จริยธรรม และน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่วิถีชีวิต 6) สร้างโอกาสทางการศึกษา 7) พัฒนาแหล่งเรียนรู้ และเทคโนโลยีการจัดการเรียนรู้มุ่งเตรียมความพร้อมสู่อาเซียน

ระยะที่ 3 ผลการตรวจสอบและประเมินยุทธศาสตร์การบริหารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผล แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผลการตรวจสอบและประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผล พบว่า ภาพรวมยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผล มีความเหมาะสม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ขั้นตอนที่ 2 ปรับปรุงและแก้ไขยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีประสิทธิผล ประกอบด้วย 7 ยุทธศาสตร์ คือ 1) บริหารและจัดการศึกษาอย่างมีอาชีพ 2) มีส่วนร่วมของชุมชนและการสร้างภาคีเครือข่าย 3) พัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา 4) ยกระดับคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา 5) ปลุกฝังคุณธรรม จริยธรรม และน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่วิถีชีวิต 6) สร้างโอกาสทางการศึกษา 7) พัฒนาแหล่งเรียนรู้ และเทคโนโลยีการจัดการเรียนรู้ มุ่งเตรียมความพร้อมสู่อาเซียน

ระยะที่ 4 ประเมินยุทธศาสตร์การบริหารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผล แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผล สรุปได้ว่า ภาพรวมยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผล มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ขั้นตอนที่ 2 การปรับปรุงยุทธศาสตร์การบริหารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผล พบว่า ประกอบด้วย 7 ยุทธศาสตร์ ดังต่อไปนี้ 1) การบริหารและจัดการศึกษาอย่างมีอาชีพ 2) การมีส่วนร่วมของชุมชนและการสร้างภาคีเครือข่าย 3) การพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา 4) การยกระดับคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา 5) ปลุกฝังคุณธรรม จริยธรรมและน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่วิถีชีวิต 6) สร้างโอกาสทางการศึกษา และ 7) พัฒนาแหล่งเรียนรู้ และเทคโนโลยีการจัดการเรียนรู้เตรียมความพร้อมสู่อาเซียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

จากข้อค้นพบการวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำยุทธศาสตร์การบริหารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผล ไปใช้ได้ดังนี้

1. จากผลการวิจัยด้านยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผลที่สร้างขึ้นมีองค์ประกอบยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์วัตถุประสงค์ ประเด็นยุทธศาสตร์ ยุทธศาสตร์ ตัวชี้วัด และแนวดำเนินการโดยมีประเด็นยุทธศาสตร์ 7 ประเด็น คือ 1) การบริหารและจัดการศึกษาอย่างมีอาชีพ ประกอบด้วย 7 แนวดำเนินการ 3 ตัวชี้วัด 2) การมีส่วนร่วมของชุมชนและการสร้างภาคีเครือข่าย ประกอบด้วย 6 แนวดำเนินการ 3 ตัวชี้วัด 3) การพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา ประกอบด้วย 7 แนวดำเนินการ 3 ตัวชี้วัด 4) การยกระดับคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา ประกอบด้วย 6 แนวดำเนินการ 3 ตัวชี้วัด 5) ปลุกฝังคุณธรรม จริยธรรมและน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่วิถีชีวิต ประกอบด้วย 5 แนวดำเนินการ 3 ตัวชี้วัด 6) สร้างโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วย 6 แนวดำเนินการ 3 ตัวชี้วัด และ 7) พัฒนาแหล่งเรียนรู้ และเทคโนโลยีการจัดการเรียนรู้เตรียมความพร้อมสู่อาเซียน ประกอบด้วย 6 แนวดำเนินการ 3 ตัวชี้วัดสามารถนำไปใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้บริหาร คณะครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

2. ควรมีการนำยุทธศาสตร์การบริหารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผล ประยุกต์ใช้กับสถานศึกษาตามความเหมาะสมของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยนี้จะเห็นได้ว่าการวิจัยเพื่อศึกษายุทธศาสตร์การบริหารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผล เพื่อเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับการกำหนดยุทธศาสตร์การบริหารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผล ให้มีมาตรฐาน ดังนั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. จากการศึกษายุทธศาสตร์การบริหารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผล ควรศึกษายุทธศาสตร์ มีส่วนร่วมของชุมชนและการสร้างภาคีเครือข่าย
2. จากผลการศึกษายุทธศาสตร์การบริหารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผล ควรศึกษาองค์ประกอบของผู้บริหารมืออาชีพ

เอกสารอ้างอิง

ธีรวุฒิ พุทธการี. ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา. (ออนไลน์) 10 สิงหาคม 2555

จาก <http://theerawut.blogspot.com//2008/12blog-post.html>.

นภดล กรรณิกา. การศึกษาไทยห่วยสุดในเอเชีย. (ออนไลน์) 10 สิงหาคม 2555

จาก <http://www.manager.co.th/qol/viewnews.aspx?NewsID>.

